

Literatuurlijst COT 20 januari 2010

Cultuurnetwerk Nederland

Leestafel Cultuurnetwerk Nederland

COT 20 JANUARI 2010

Speciaal voor de COT 2010 is deze literatuurlijst samengesteld met publicaties die allemaal te maken hebben met cultuureducatie binnen het basisonderwijs. De publicaties zijn afkomstig uit de bibliotheek van Cultuurnetwerk Nederland. Een publicatie inzien of lenen? Bezoek daarvoor Cultuurnetwerk Nederland in hartje Utrecht. U vindt hier ruim 25.000 publicaties op het gebied van cultuureducatie. U kunt de bibliotheek ook digitaal bezoeken via www.cultuurnetwerk.nl

Heeft u een vraag of bent u op zoek naar specifieke literatuur? Stel dan uw vraag bij de stand van Cultuurnetwerk op de informatiemarkt van de COT. U kunt ook altijd contact opnemen met de bibliotheek van Cultuurnetwerk (T 030-2361200, E info@cultuurnetwerk.nl).

Drama in de hoofdrol : praktijkboek voor het primair onderwijs / E. Heijdanus-de Boer, T. van der Jagt. - Bussum : Coutinho, 2004. - 240 p.+ lessenseries : ill. - Met bijl., lit.opg. en reg. - ISBN 90-6283-405-1

'Drama in de hoofdrol' geeft antwoord op de vraag: hoe geef ik boeiende dramalessen die onderling samenhangen? De kern van het boek bestaat uit drie uitgewerkte lessenseries voor de onder-, midden- en bovenbouw. Samen vormen ze een leerlijn. De leerlijn kent varianten voor beginnende, gevorderde, taalzwakke en NT2-leerlingen. Bij dit boek hoort een webpagina met onder andere uitgewerkte lessenseries en lesmaterialen.

<http://www.coutinho.nl>

792 HEI

Elke school is uniek : schoolportretten cultuureducatie in het primair onderwijs / F.E.M. Konings, J. Wagemakers (medewerker), H. Muiderman (auteur van voorwoord), S. Mols (eindredacteur). - [Den Haag] : Ministerie van OCW, 2006. - 155 p. : ill. - In opdr. van projectbureau Versterking Cultuureducatie Primair Onderwijs, ministerie van OCW/projectgroep Cultuur en School.

Rapportage van de kwalitatieve monitoring van veertien scholen naar de uitwerking en effecten van de Regeling Versterking Cultuureducatie Primair Onderwijs. De schoolportretten die zijn gemaakt geven inzicht in het effect van de Regeling en in de plek of rol die scholen in hun onderwijsprogramma reserveren voor cultuureducatie.

701 KON

Cultuur InZicht : een handreiking voor leraren / E. van Aerts ... [et al.], P. Vogelesang (adviseur), R. van der Lei (adviseur), C. Hageman (adviseur). - Zutphen : ThiemeMeulenhoff, 2007. - 234 p. : tab., ill., fig. - Met reg. en lit.opg. - ISBN 978-90-06-95508-8

Handreiking voor pabo-studenten om de competenties te verwerven die nodig zijn om cultuureducatie in het basisonderwijs te verzorgen. Daarnaast levert het boek bouwstenen om aanvullende competenties te verwerven, die nodig zijn om op een school het vormingsgebied cultuureducatie te kunnen coördineren. Het boek bestaat uit twee delen. Het A-deel vormt een theoretische basis voor de studie tot leerkracht als cultuurdrager en cultuuroverdrager. De site www.pabocultuur.nl die bij dit boek hoort, vormt een aanvulling en uitbreiding hierop. Benodigde werkkaders, hulpmiddelen bij POP-opdrachten, voorbeeldactiviteiten en wetenswaardigheden met betrekking tot cultuureducatie en onderwijs staan op de website. Het B-deel bestaat uit casussen waarmee de student zelf in de praktijk aan de slag kan gaan.

<http://www.pabocultuur.nl>

701 CUL

Hippe Gasten [cd-rom] : cultuurlespakket voor kinderen van 9-12 jaar / J. van den Elsen ... [et al.] ; Hippe Gasten. - Helmond : Hippe Gasten, 2007+ cd + begeleidende brief - De cd-rom en cd (+ begeleidende brief) zijn opgeborgen in één doosje.

Hippe Gasten is een interactief cultuurlespakket waar kinderen zowel zelfstandig als in groepen aan kunnen werken. Het bevat niet alleen muziekelementen of muziekeducatie maar ook drama, maatschappelijke vraagstukken, beginnende puberproblemen, bespreekbaar maken van rouwverlies, verliefdheid, leren uiten en het schrijven van liedjes. Via videofragmenten wordt verteld over verschillende muziekinstrumenten en verschillende muziekstijlen. De docentenhandleiding biedt lessuggesties om gezamenlijk uit te voeren in de klas. Deze zijn ook los van elkaar te gebruiken. De bijbehorende cd bevat tien liedjes.

<http://www.hipegasten.nl>

780 HIP

Participatie in cultuureducatie : in het basisonderwijs van Zuid-Holland : een kleine inventarisatie / W. Hilverda / Loket Cultuureducatie Zuid-Holland. - Delft : Loket Cultuureducatie Zuid-Holland, 2007. - 48 p. : ill. - Met lit.opg. - Verschenen in het kader van de OCW-regeling Versterking Cultuureducatie in het primair onderwijs. - ISBN 978-90-78510-03-1

Drie jaar verankering cultuureducatie in Zuid-Holland via de regeling Versterking Cultuureducatie in het primair onderwijs van het Ministerie van OCW. Wat hebben de basisscholen met de regeling gedaan? Willy Hilverda ging daarvoor op bezoek bij twaalf scholen en sprak met hen over de doelen van de OCW-regeling: visievorming op cultuureducatie, samenwerking met de culturele omgeving en deelname aan cultuureducatieve netwerken. De publicatie geeft ook een beeld van hun toekomstverwachtingen en sluit af met een dubbelinterview van auteur Hilverda met de gedeputeerde van Cultuur van Zuid-Holland en de voorzitter van Loket Cultuureducatie Zuid-Holland.

701 HIL

Kijk op spel : drama voor de pabo / H. de Nooij. - Groningen [etc.] : Wolters-Noordhoff, 2008. - 2e dr. - 282 p.+ cd-rom : ill. - Met lit.opg., begrippenlijst en reg. - ISBN 978-90-01-70237-3

Basisboek voor leerkrachten (in sp ) die dramalessen (gaan) geven. Waar komt het vak vandaan, wat is het verschil tussen toneel en drama, hoe zet je activiteiten op en hoe begeleid je die? Wat zijn de vakinhouden en hoe zorg je dat het onderwijs inhoudelijk zinvol is? Verder worden thema's behandeld zoals: welke invloed heeft creatieve vorming op het zelfbeeld van kinderen en welke rol speelt de leerkracht hierin? Ook helpt het de leerkracht om een vakvisie te ontwikkelen en om dramatische spelactiviteiten praktisch te concretiseren. De rol van de leerkracht komt aan bod, conform de competentiegerichtheid van het pabo-onderwijs. De bijbehorende cd-rom bevat beeldmateriaal dat de theorie uit het boek ondersteunt. Tevens is er een speciale website beschikbaar met lesvoorbeelden en links.

<http://www.dramaland.wolters.nl>

792 NOO

Lang geleden... : de geschiedenis van Nederland in vijftig voorleesverhalen / A. van Dam. - Houten : Van Holkema & Warendorf [etc.], 2007. - 2e dr. - 137 p.+ tijdbalkposter : ill. - ISBN 978-90-475-0025-4

De belangrijkste gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis toegankelijk gemaakt voor kinderen vanaf 7 jaar. Het boek bevat verhalen over jagers en verzamelaars, boeren en vissers, koningen en koninginnen, maar ook over beroemde figuren als Rembrandt van Rijn, Jacoba van Beieren en Michiel de Ruyter. Achter in het boek is een geïllustreerde tijdbalk opgenomen en een korte toelichting per verhaal.

008 DAM

Kunst en cultuur in de brede school : een onderzoek naar de randvoorwaarden / C. Oomen ... [et al.] / Oberon. - Utrecht : Oberon, 2008. - 36 p. : tab., ill., graf. - Met bijl. - In opdr. van het ministerie van OCW. - ISBN 978-90-77737-28-6

Resultaten van een onderzoek naar de vraag in hoeverre de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van kunst- en cultuureducatie in de brede school zijn gerealiseerd. Voor dit onderzoek zijn medewerkers van culturele instellingen, brede scholen, gemeenten en experts gevraagd naar hun ervaringen met kunst en cultuur binnen de brede school. Aan de hand van feiten en cijfers wordt een beeld geschetst van knelpunten, mogelijke oplossingen en toekomstperspectieven op het gebied van kunst- en cultuureducatie in de brede school.

371 KUN

Erfgoed bij de les [dvd] : een film over het wat, hoe en waarom van erfgoededucatie / M. Haas, V. Roeper. - Haarlem : Bureau Erfgoededucatie Noord-Holland, 2008

Deze film gaat in op de vragen: wat is erfgoed?; wat is de meerwaarde van erfgoededucatie?; en wat brengt het werken met erfgoed bij leerlingen teweeg? De film is bedoeld voor Noord-Hollandse interne cultuurcoördinatoren (ICC-ers).

725 HAA

De tas van... : over creativiteit en kleuters / K. Moons / CANON Cultuurcel Departement Onderwijs. - Brussel : CANON Cultuurcel, 2008. - Versch.pag. : ill., tab. - Met lit.opg.

Een methode met als doel de creativiteit van kleuters te bevorderen. Maar hoe werk je hier aan? Hoe ontdek je creativiteit bij kleuters? En hoe stimuleer je het? Het project bestaat uit 6 delen, waar in verschillende aspecten worden besproken hoe je de methode kunt integreren in de klas. Bij elk deel hoort een prentenboek. Aan de hand van praktische oefeningen en voorbeelden worden manieren getoond om aan de slag te gaan, aansluitend bij verschillende eindtermen en onderwijsdoelen.

701 MOO

Een hele kunst of geen kunst aan? : hoe een school via inhoudelijk leiderschap cultuureducatie een goede plek geeft / I. Roozen, H. Jacobse (medewerker). - Enschede : SLO, 2007 [2008]. - 82 p. : ill. - Met bijl. en lit.opg. - Jaar van uitgave titelpagina: 2007. Werkelijk verschenen: mei 2008.

Hoe kun je via inhoudelijk leiderschap cultuureducatie een goede plek geven in de basisschool? Om deze vraag te beantwoorden is onderzoek gedaan naar de praktijksituatie op de Borgmanschool, een openbare binnenstadsschool voor basisonderwijs in Groningen. De publicatie bestaat uit vier hoofdstukken: 1) Een beeld van de school, 2) Interviews met de directeur, de cultuurcoördinatoren en de leraren van de school, 3) Inhoudelijk beleid en inhoudelijk leiderschap, 4) De verhalen nader bekeken.

http://www.slo.nl/downloads/archief/Een_20hele_20kunst_20of_20geen_20kunst_20aan_web_20versie_def.pdf/

701 ROO

'The making of' [dvd] : werken aan een dansvoorstelling / Meekers Uitgesproken Dans. - Rotterdam : Meekers Uitgesproken Dans, 2008+ lesbrief (3 p.)15 min.

Deze dvd laat zien wat de dansers van dansgezelschap Meekers en de choreograaf Arthur Rosenfeld en repetitor Ana Teixidó op een repetitiedag van de voorstelling 'Poedelprijs' allemaal doen. In de ochtend krijgen de professionele dansers een moderne dansles. Daarna werken ze aan de voorstelling. Met bijbehorende lesbrief.

795 MAK

Papieren museum : de engel met twee neuzen / T. van Lieshout. - [S.l.] : Leopold, 2007. - Ongepag. : ill. - ISBN 978-90-258-5163-7

Dit is het derde deel van de reeks 'Papieren Museum'. Dit keer staan illustraties van kinderboekillustratoren uit Nederland en Vlaanderen naast beroemde schilderijen. Zo staan de onder meer het werk van de Franse schilder Manet naast tekeningen van Thé Tjong-Khing, van Matisse naast dat van Dick Bruna en schilderijen van Rembrandt naast tekeningen van Peter Vos.

730 LIE

Schrijver op school [dvd] / M. van Gelder (producent), E. Teulins (producent) / SSS, Stichting Schrijvers School Samenleving. - Amsterdam : SSS, 20082x25 min.

Waar haalt een schrijver zijn inspiratie vandaan? En is elk idee ook meteen een goed boek? Wie maakt de plaatjes bij een verhaal? Kortom: Hoe wordt een boek gemaakt? Deze dvd laat alle onderdelen van het productieproces van een boek zien. Hij is geschikt voor groep 8 van de

basisschool en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. De dvd kan gebruikt worden ter algemene voorbereiding van een schrijversbezoek maar ook in een leesbevorderingsproject.
820 SCH

Cultuureducatie in het primair onderwijs : eindrapportage monitor regeling Versterking Cultuureducatie in het Primair Onderwijs / K. Hooegeven, A.L. van der Vegt. - Utrecht : Sardes, 2008. - 56 p. : ill., graf. - In opdr. van het ministerie van OCW. - ISBN 978-90-5563-086-8

Wat is er de afgelopen jaren gebeurd op het terrein van cultuureducatie in het basisonderwijs en heeft de regeling 'Versterking Cultuureducatie in het Primair Onderwijs' tot het gewenste resultaat geleid? Sardes voerde een driejarig monitoronderzoek uit onder scholen die subsidie kregen. Deze rapportage geeft een beeld van de ontwikkeling die scholen doormaakten van 2004 tot en met 2007.
http://www.sardes.nl/uploads/Sardes/publicaties_bestanden/pub_Cultuureducatie_in_het_primair_ond_erwijs.pdf

701 HOO

Canonclips [dvd] : van toen naar nu / I. Dros (auteur van begeleidend materiaal), A. Geelen (regisseur), T. de Danschutter (eindredacteur) / IdtV (producent). - Utrecht : ThiemeMeulenhoff, 2008 - Het pakket bestaat uit een cd-rom met een handleiding en 3 dvd's. - ISBN 978-900664220-9
De Canonclips leggen de verbinding tussen verleden en heden. Elke clip bestaat uit een korte animatiefilm gevolgd door uitspraken van kinderen over het onderwerp. De clips zijn te gebruiken als introductie of afsluiting van een geschiedenisles. Het totale pakket bestaat uit 3 dvd's met elk 50 Canonclips en een cd-rom. Dvd 1 is voor groep 5/6 van het basisonderwijs, dvd 2 is voor groep 7/8 van het basisonderwijs en dvd 3 is voor leerjaar 1/2 van het voortgezet onderwijs. Op de cd-rom staan het colofon en de handleiding met daarin achtergrondinformatie over het project, een kort overzicht van de inhoud van elke clip, tips voor leerkrachten en docenten en verwijzingschema's naar alle gangbare geschiedensismethodes.

725 CAN

De brede school en cultuureducatie : een pilotproject / E. Wervers (projectleider), J-P. Maaijwee, C. van Tongeren, M. te Riele, H. Muiderman (auteur van voorwoord) / Cultuurnetwerk Nederland. - Utrecht : Cultuurnetwerk Nederland, 2008. - 50 p. : ill. - In opdr. van het Ministerie van OCW. Cultuurnetwerk Nederland heeft een pilotproject uitgevoerd 'Brede school en cultuureducatie'. Voor dit project hebben tien scholen samen met culturele instellingen activiteiten ontwikkeld en uitgevoerd. Een overzicht van de activiteiten van deze scholen is in deze publicatie opgenomen. Bevat de volgende hoofdstukken: Combinatiefuncties, De interne cultuurcoördinator in de brede school, Samenwerking, Verbinding binnen- en buitenschoolse cultuureducatie, De culturele instelling en de brede school, Schoolportretten. Het Ministerie van OCW heeft besloten om het project 'Brede school en cultuureducatie' te continueren voor de periode 2009-2012.

<http://www.cultuurplein.nl/po/cultuurbeleidschool/bredeschool/bscultuureducatie>

371 BRE

De interne cultuurcoördinator in beeld : Donquichot en Duizendpoot / L. Osse, F. Haanstra (begeleider). - [S.l.] : [s.n.], 2008. - 37 p. - Met bijl. en lit.opg. - Uitgevoerd in het kader van de studie Master Kunsteducatie aan de Hogeschool voor de Kunsten in Amsterdam.

Een kwalitatief onderzoek naar de taak en de positie van de Interne Cultuurcoördinator (ICC'er). Het onderzoek bevat twee delen. Het eerste deel beschrijft hoe cultuureducatie is geïmplementeerd in het primair onderwijs in de afgelopen vijf jaar. Daarbij wordt onder andere gekeken hoe er in een paar jaar tijd ruim 2000 ICC'ers zijn opgeleid en zijn begonnen aan hun taak. Het tweede deel beschrijft

drie discussiebijeenkomsten die zijn gevoerd met ICC'ers. Tijdens deze bijeenkomsten is gesproken over de taken en de positie van deze ICC'ers.

http://trainer.cultuurcoordinator.nl/attachments/1834412/eindrapport_ICC.pdf

701 OSS

Critical Friends : ontmoetingen tussen school en cultuur / A. Kant, J. Jager, A. de Clercq (coördinator) ... [et al.] (coördinator) / OCW, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Stuurgroep Critical Friends. - Den Haag : Ministerie van OCW, 2008. - 96 p. : ill.

Het project Critical Friends stelt de vraag: Wat is een goede culturele school en wat is een goede educatieve cultuurproducent? Om hier antwoord op te krijgen, zijn tien verschillende activiteiten in het primair onderwijs gevolgd en geobserveerd. Na de observatie gingen de school en de cultuurproducent als kritische vrienden om de tafel en keken terug op het verloop van de activiteit. Wat ging goed en wat niet? Het doel was om op deze manier bouwstenen voor de kwaliteit van cultuureducatie in het primair onderwijs naar boven te halen. Deze publicatie bevat een bundeling van de verslagen van alle ontmoetingen binnen het project Critical Friends én een overzicht van de genoemde bouwstenen.

http://www.minocw.nl/documenten/MVC_023%20boek%20Cr%20Fr_06.pdf

701 KAN

Erfgoed & kunst : dans, drama, beeldend, literair, audiovisueel en muziek : 44 inspirerende lesideeën / M. Warmer (eindredacteur), V. Roeper (eindredacteur). - Haarlem : Cultureel Erfgoed Noord-Holland, 2009. - Ongepag. : ill.

Deze waaier bevat 44 lesideeën waarbij kunsteducatie (dans, drama, beeldend, literair, audiovisueel en muziek) en erfgoededucatie centraal staan. De lessen zijn onderling te combineren, maar kunnen ook als op zichzelf staande activiteit worden beschouwd. De lessen zijn ingedeeld in drie niveaus: groep 1 t/m 4 van de basisschool, groep 5 t/m 8 van de basisschool en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Drie erfgoedgebieden geven de relatie aan van de leerlingen met de gebruikte erfgoedbronnen: 'erfgoed van jezelf', 'erfgoed in je omgeving' en 'erfgoed van iedereen'. Hiermee wordt de relatie van de leerling met de erfgoedbronnen aangegeven: gaat het over het verhaal van het kind zelf, zijn familie, zijn directe omgeving? Gaat het over het eigen dorp, de eigen wijk of stad, of eigen regio? Of over grote gebieden: Nederland of zelfs de wereld?

725 ERF

Filosoferen doe je zo : leidraad voor de basisschool : Band 2 voor groep 5 t/m 8 / R. Bartels, M. van Rossum. - Budel : Damon, 2009. - 169 p. + dvd : fig., ill., tab. - Op de bijbehorende dvd staan werkbladen, muziek en animatiefilms voor zowel Band 1 als Band 2. - Bron van beschr.: omslag. - Algemene brochure is aanwezig in Band 1. - ISBN 978-90-5573-920-2

'Filosoferen doe je' zo is een programma filosoferen voor de hele basisschool, van groep 1 t/m 8. De belangrijkste reden om deze uitgave te ontwikkelen is de toenemende belangstelling voor burgerschap en burgerschapsvorming in het onderwijs. Die belangstelling wordt mede gevoed door wetgeving: sinds 2006 hebben alle basisscholen (en scholen voor voortgezet onderwijs) de opdracht burgerschap bij de leerlingen te bevorderen. De auteurs zijn ervan overtuigd dat filosoferen hieraan een bijdrage kan leveren. Band 2 is bedoeld voor groep 5 t/m 8. Voor groep 5 en 6 staan denk- en redeneervaardigheden centraal in het hoofdstuk 'Daarom is geen reden', voor groep 7 en 8 komen meederde thema's die betrekking hebben op de democratie aan de orde in het hoofdstuk 'De hoofdzaak'.

100 BAR

Cultuureducatie in het primair onderwijs : stand van zaken / M. den Blanken ... [et al.]. - Utrecht : Sardes, 2008. - 71 p. : tab., fig., graf. - Met bijl. - In opdr. van de Inspectie van het onderwijs. - ISBN 978-90-8503-119-2

Onderzoek naar de stand van zaken op het gebied van cultuureducatie in het primair onderwijs. Het onderzoek bestond uit drie hoofdvragen: 1) Welke visie hebben scholen voor primair onderwijs op cultuureducatie? 2) Uit welke onderdelen bestaat het leerstofaanbod voor cultuureducatie? 3) Hoeveel onderwijstijd is daarvoor gereserveerd? Uit het onderzoek blijkt dat veel basisscholen een vernieuwingsgezinde houding hebben als het gaat om cultuureducatie. Ook kiezen scholen over het algemeen voor een breed aanbod aan cultuureducatie.

http://www.onderwijsinspectie.nl/site/binaries/content/assets/Actueel_publicaties/2009/Cultuureducatie+in+het+primair+onderwijs.pdf

701 CUL

Rapportage deskresearch ICC / K. Laarakker, J-P. Maaijwee / Cultuurnetwerk Nederland. - Utrecht : Cultuurnetwerk Nederland, 2008. - 26 p. : graf., tab.

Het eerste ICC-traject (ICC staat voor de interne cultuurcoördinator op de basisschool) liep van 2006 t/m 2008. Om de opbrengsten van dit traject in kaart te brengen, heeft Cultuurnetwerk Nederland een onderzoek uitgevoerd in de vorm van deskresearch en veldonderzoek. In deze publicatie staat het deskresearch-gedeelte centraal. De centrale vraag luidt: In welke mate leiden de huidige ICC-cursussen en de ondersteunde infrastructuur tot 'de ideale ICC'er'? In vier hoofdstukken komen de kenmerken van ICC'ers, de taken van ICC'ers, de samenwerking in netwerken en de professionele ontwikkeling van ICC'ers aan bod. De uitkomsten van het onderzoek worden onder andere gebruikt om het tweede ICC-traject 2009-2012 te voeden.

701 LAA

Ooghoogte 2 : het portret van de leraar vanuit drie invalshoeken : symposium onderwijs = kunst : 21 oktober 2008, raadszaal gemeente Eindhoven / H.D. Tjeenk Willink, F.J.M. Bakermans, M. Rümke, P. Kuypers (auteur van inleiding). - Eindhoven : Gemeente Eindhoven, 2008. - 52 p.

Op 21 oktober 2008 werd tijdens het symposium 'Onderwijs = Kunst' de eerste fase afgesloten van het gelijknamige Eindhovense project. Dit project houdt een zoektocht in naar het kernconcept van het onderwijs en naar de identiteit van het beroep leraar. Elf kunstenaars van verschillende disciplines en zeventwintig leraren van verschillende schoolsoorten toetsten in elkaars praktijken de veronderstelde overeenkomsten in hun beroep. De toespraken die gehouden zijn tijdens dit symposium zijn in deze publicatie gebundeld.

373 OOG

Muziekkriebels : 250 muziekactiviteiten voor kinderen van 0 tot 10 jaar / H. Wiechers, E. van der Wurff (medewerker). - Amsterdam : SWP, 2009. - 245 p. : fig., ill. - Met reg. en bijl. - ISBN 978-90-6665-982-7

In dit handboek staan 250 muziekactiviteiten voor kinderen van 0 tot 10 jaar. Muzikale aspecten zoals muziek maken, luisteren, dansen en stemexpressie komen aan de orde. Verschillende thema's zoals de muziekhoek, jaargetijden en vieringen komen aan bod. Bij verschillende activiteiten zijn liedjes gemaakt die gemakkelijk uit te voeren zijn. Ook biedt elk hoofdstuk een doorkijkje naar de praktijk en handige tips. De bijbehorende cd bevat speciaal voor dit boek gecomponeerde muziek die gebruikt kan worden bij de activiteiten. Bij elke activiteit staat aangegeven welk nummer op de cd het meest geschikt is om te gebruiken.

780 WIE

De Interne Cultuurcoördinator in het basisonderwijs : een studie naar het competentieprofiel voor de Interne Cultuur Coördinator / I. van Til, M-L. Damen (begeleider), S. van Voorst (begeleider). - [S.l.]

: [s.n.], 2009. - 74 p. : fig., tab. - Met bijl. en lit.opg. - Titel kapt: Bevoegd... dus bekwaam: de Interne Cultuur Coördinator in het basisonderwijs. - Masterscriptie Rijksuniversiteit Groningen, in het kader van de Master Kunsteducatie.

Voor Interne Cultuur Coördinatoren (ICC'ers) bestaan op dit moment (nog) geen algemeen geldende competenties. De ICC-curssen die in Nederland worden gegeven kunnen verschillen van inhoud, waardoor ook de vaardigheden en kennis van ICC'ers verschillend kunnen zijn. Dit masteronderzoek wil duidelijkheid geven over de competenties die van een ICC'er worden verwacht. Om dit te onderzoeken zijn vier deelvragen geformuleerd: 1) Wat zijn de algemene vaardigheden van een coördinator in het basisonderwijs?, 2) Wat zijn de doelstellingen van het cultuureducatieve beleid van de overheid?, 3) Met welke factoren heeft de ICC'er te maken volgens eerder uitgevoerde onderzoeken naar de taken van de ICC'er?, 4) Over welke vaardigheden moet de ICC'er beschikken volgens twee soorten ICC-cursussen?

701 TIL

De canon van Nederland : de vijftig vensters voor kinderen : van Pluk tot Willem van Oranje / F. van Oostrom / Stichting entoen.nu. - Amsterdam : AUP, 2009. - 155 p. : ill. - Met woordenlijst. - ISBN 978-90-8964-097-0

De canon van Nederland gaat over de geschiedenis en de ontwikkeling van Nederland en bestaat uit een verzameling van vijftig belangrijke gebeurtenissen, personen en voorwerpen, de zogeheten 'vijftig vensters'. Achterin het boek staat extra informatie: een woordenlijst, leesboeken, websites en mogelijke uitstapjes. Bestemd voor kinderen, voor pabo-studenten en voor docenten in het primair onderwijs.

008 OOS

Nieuw geluid / R. Vrolijk, M. Hogenes, M. Scheepers. - Groningen [etc.] : Noordhoff, 2009. - 361 p. + cd : ill., fig., tab. - Met reg. en lit.opg. - ISBN 978-90-01-80046-8

Dit praktische boek is geschreven voor pabostudenten en leerkrachten die muziekonderwijs willen leren geven aan kinderen in het basisonderwijs. De publicatie bestaat uit twee delen. In deel 1 verkent de student zijn eigen muzikaliteit en verdiept zich in de betekenis van muziek en cultuur voor kinderen. Via een KOLB-test worden de muzikale leerstijlen van de student bepaald. Cultuureducatie en basale vakdidactische principes worden in dit deel verder uitgewerkt. In deel 2 verdiept de student zich in diverse vormen van muzikaliteit: zingen, instrumenten bespelen, componeren en improviseren, muziek beluisteren, bewegen en muziek, en het lezen, noteren en vastleggen van muziek. De bijbehorende cd bevat liederen. Daarnaast staat (na registratie) op [pabowijzer.nl](http://www.pabowijzer.nl) een online versie van het boek, toetsvragen met feedback, videofragmenten, muziekfragmenten, praktijkideeën en achtergrondinformatie

<http://www.pabowijzer.nl>

780 VRO

De erfenis van 4 jaar projecten Erfgoed à la Carte : handreikingen voor het integreren van erfgoededucatie in het curriculum van het basisonderwijs : eindrapportage / I. Visscher-Voerman, Tj. Huizinga. - Enschede : Universiteit Twente, 2009. - 84 p. : tab. - Met lit.opg. en bijl.

Erfgoed à la Carte is een stimuleringsproject dat tot doel heeft cultureel erfgoed als een vanzelfsprekend onderdeel te integreren in het primair onderwijs en daarmee ook in de leefwereld van kinderen. Dit onderzoek heeft als doel het achterhalen hoe erfgoedleren op een goede manier geïntegreerd kan worden in het curriculum. Daarbij is gekeken naar 4 criteria t.a.v. ontwikkelde producten: validiteit, relevantie, praktische haalbaarheid en aansprekendheid voor leerlingen en docenten. Er zijn drie literatuurstudies uitgevoerd en er is onderzoek gedaan binnen 8 samenwerkingsverbanden van Erfgoed à la Carte naar de ontwikkelde materialen en de gevolgde

ontwerp- en invoeringsprocessen. Hiervan zijn 8 aparte verslagen gemaakt, resulterend in concrete handreikingen op basis van die specifieke situatie.

725 VIS

Leesbevordering in het basisonderwijs : een onderzoek naar actualiteit en toekomstperspectief / Oberon. - Amsterdam : Stichting Lezen, 2009. - 33 p. : tab. - Met bijl. - In opdr. van Stichting Lezen. In dit onderzoek staan twee vragen centraal: 1. Hoe is de huidige stand van zaken wat betreft de aandacht voor leesbevordering in het basisonderwijs (groep 3-8)?; 2. Hebben scholen behoefte aan een schoolbrede leesbevorderingsmethode, naast de gebruikte leesmethode? Zo ja, aan welke voorwaarden zou een dergelijke methode moeten voldoen om kans van slagen te hebben? Het onderzoek wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen.

http://www.lezen.nl/files.php?file_id=495

820 LEE

Speciaal onderwijs en cultuureducatie : achtergronden, literatuur, websites en projecten / W. Scherpenisse (auteur van inleiding), M-J. Kommers (hoofdredacteur); Cultuurnetwerk Nederland. - Utrecht : Cultuurnetwerk Nederland, 2009. - 60 p.

(Zicht op ...; 2009/1)

Deze 'Zicht op...' is verschenen ter gelegenheid van de Dag van de Cultuureducatie die op 15 juni 2009 plaatsvond en georganiseerd werd door Cultuurnetwerk Nederland. Deze dag was geheel gewijd aan speciaal onderwijs en cultuureducatie. In het inleidende artikel schetst Wim Scherpenisse, opleidingsdocent/docent pedagogiek van de Hogeschool van Amsterdam de ontwikkelingen en veranderingen in het (speciaal) onderwijs. Daarnaast legt hij uit wat wordt verstaan onder kinderen met speciale behoeften en in welke instellingen zij onderwijs ontvangen. Bovendien geeft hij adviezen voor ontwerp, organisatie en uitvoering van cultuureducatieve activiteiten die aansluiten bij de specifieke kenmerken en behoeften van deze kinderen. Na het artikel volgt een overzicht van literatuur die aanwezig is in de bibliotheek van Cultuurnetwerk Nederland. Tot slot een overzicht van relevante websites en een selectie van projecten uit het projectloket cultuur.

http://www.cultuurnetwerk.nl/producten_en_diensten/publicaties/detail_publicaties.asp?ProductId=309

701 SPE

Autisme en kunst, een vruchtbare relatie : kunsteducatie en creatieve therapie of de noodzaak van een speciale kunstdocent / A. van Zweden-van Buuren. - [S.l.] : [s.n.], 2007 - Masterscriptie Hogeschool voor de Kunsten Amsterdam, Master Kunsteducatie. - Met lit.opg., webadressen en bijl. De relatie tussen kunst en autisme staat meer en meer in de belangstelling, maar in het speciaal onderwijs heeft kunsteducatie nog geen vanzelfsprekende plaats in het curriculum verworven. De auteur van deze scriptie wil een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een visie op kunsteducatie in het onderwijs voor leerlingen met een autisme spectrumstoornis, zodat die uiteindelijk een stevig verankerde positie in het curriculum toebedeeld krijgt. Dit onderzoek kan een aanzet geven tot een ontwikkelijjn voor kunsteducatie. Inhoud: 1. Over autisme; 2. Autisme en onderwijs; 3. Autisme en kunst; 4. Autisme, kunst en educatie; 5. Autisme, kunst en therapie; 6. Autisme, educatie en therapie; 7. Nieuwe wegen.

<http://socialblog.files.wordpress.com/2009/01/autisme.doc>

701 ZWE

Maakt de ICC-er verschil? : secundaire analyse van de Monitor Versterking Cultuureducatie in het primair onderwijs / A.L. van der Vegt. - Utrecht : Sardes, 2009. - 31 p. : graf., tab. - Met bijl. Cultuurnetwerk Nederland doet onderzoek naar het ICC-traject, dat sinds 2006 wordt aangeboden (ICC = interne cultuurcoördinator). In het kader daarvan is Sardes gevraagd een secundaire analyse

uit te voeren op de gegevens van de Monitor Versterking Cultuureducatie in het primair onderwijs, die is uitgevoerd in de periode van 2005 tot en met 2008. Met deze analyse is nagegaan of er verschillen zijn tussen het cultuurbeleid en de culturele activiteiten van scholen waarvan personeelsleden de ICC-cursus hebben gevolgd en scholen waarvoor dat niet geldt?

http://www.sardes.nl/uploads/Sardes/Sardes_NL/rap_maakt_de_ICCer_verschil.pdf

701 VEG

De canon in het primair onderwijs : [canon uitwerking van vensters + relatie met diverse vakken] / Th. Beker ... [et al.], A. van der Kaap (redacteur), T. Ekens (eindredacteur). - Enschede : SLO, 2009. - 43 p. : tab. - In samenw. met Entoen.nu. - In opdr. van ministerie van OCW.

Dit leerplankundige instrument maakt inzichtelijk waar de canon een plaats kan krijgen bij verschillende vakken in het primair onderwijs en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Voor de vakken geschiedenis, aardrijkskunde, Nederlands en cultuureducatie wordt de relatie van de canon met het betreffende vak beschreven. Dit leerplankundige instrument is in de eerste plaats bedoeld voor degenen die een beeld willen krijgen van de verschillende canonvensters en bovenal hoe de canonvensters zich verhouden tot de diverse vakken (en leerplannen) in het primair onderwijs. Daarbij wordt gedacht aan intermediairs als auteurs en uitgevers, toetsontwikkelaars, leerplanontwikkelaars en opleiders. Zij kunnen het instrument gebruiken om concretere uitwerkingen, materialen, toetsen, en cursussen bij de canon te maken en/of te geven. Maar daarnaast kan dit instrument door leraren worden gebruikt, bijvoorbeeld als checklist voor de gebruikte methode.

<http://www.slo.nl/downloads/2009/Canon-in-basisonderwijs.pdf/>

008 CAN

Kenniskring media-educatie / A. Wolf, K. Sukul / MOCCA, expertisenetwerk cultuureducatie. - Amsterdam : MOCCA, 2009. - 34 p. : ill. - Met bijl. en lit.opg.

Hoe kan media-educatie verankerd worden in het Amsterdamse onderwijs? Met deze centrale vraag als leidraad zijn drie kenniskringgesprekken georganiseerd met docenten in het primair onderwijs, met leerkrachten in het voortgezet onderwijs en met cultuuraanbieders. In dit verslag zijn citaten en aanbevelingen uit individuele gesprekken en uit de kenniskringbijeenkomsten opgenomen. Tevens bevat de publicatie een overzicht van informatieve websites. Met deze kenniskring wil Mocca kennis uitwisselen, informatie verschaffen over media-educatie in het onderwijs, en zowel leerkrachten als cultuuraanbieders ondersteunen bij het mediawijs maken van schoolgaande kinderen en jongeren.

http://www.mocca-amsterdam.nl/uploads/docs/info/pdf_mocca_mediaeducatie.pdf

659 WOL

De duizendpoot onder de loep : eindrapport van een onderzoek in opdracht van Cultuurnetwerk Nederland naar de taken van icc'ers en hun tevredenheid over de icc-cursus / P. van der Zant / Bureau ART, Bureau Advies Research Training. - Gouda : Bureau ART, 2009. - 73 p. : tab., graf. - In opdr. van Cultuurnetwerk Nederland.

Onderzoek naar de taken van icc'ers (icc= interne cultuurcoördinator), hun tevredenheid over de icc-cursus en hun wensen voor verdere ontwikkeling. Het onderzoek is uitgevoerd onder 2600 gecertificeerde icc'ers in het primair onderwijs (regulier basisonderwijs en speciaal onderwijs). Enige conclusies: vrijwel alle icc'ers zijn tevreden over de gevolgde icc-cursus (gemiddelde rapportcijfer: 7,6), de belangrijkste taken van de icc'er bestaan uit samenwerken binnen de school, coördineren, plannen ontwikkelen en communiceren, en er is een groot verschil tussen de formeel beschikbare uren en het werkelijke aantal uren dat de icc'er besteedt aan icc-taken.

http://www.bureau-art.nl/publicaties_download.php?id=116

701 ZAN

De interne cultuurcoördinator en het culturele aanbod / L. Reitsma, J. van Zomeren : Edu-Art, 2009. - 37 p. : tab., fig., graf. - Met bijl. en lit.opg. - In opdr. van EDU-ART.

De onderzoeksvraag van deze studie luidt: Op welke gronden maken interne cultuurcoördinatoren (ICC'ers) in het primair onderwijs hun keuze binnen het culturele aanbod? In het eerste hoofdstuk worden de ICC-cursus, het traject en de ontwikkelingen besproken. Het tweede hoofdstuk gaat over de ICC'er en het culturele aanbod, de opzet en de bevindingen uit het onderzoek. Hoofdstuk drie bevat een aanbeveling voor cultuuraanbieders. Als bijlage is een overzicht van begrippen en definities opgenomen.

701 REI

SchoolArt : werkboek cultuureducatie / S.S. Franken (auteur van idee), R. Hayatmohamed (medewerker). - Amersfoort : ISBO, 2009. - 64 p.+ 2 dvd's (2 x 120 min.) : ill. - Dvd's en werkboek zijn gerealiseerd i.s.m. de islamitische basisschool As-Soeffah en ISBO (Islamitische Scholen Besturen Organisatie). - Mede mogelijk gemaakt door de Mondriaan Stichting en het Amsterdams Fonds voor de Kunst

Tijdens het project SchoolArt worden leraren en leerlingen geleidelijk aan de verschillende vormen van expressie aangeleerd. Hierbij gaat het om teken- en schildertechnieken die goed passen in het Islamitische kader. SchoolArt bestaat uit twee dvd's en werkboek en is bestemd voor het basisonderwijs. De eerste dvd begint met de basisprincipes van het tekenen. Met een speciale techniek, die tekengym heet, leren de leerlingen dat alles wat je ziet opgebouwd is uit mathematische vormen. Aan bod komen onder andere: tekenoefeningen, ontwerpen van een mal of sjabloon, tamponneren en kalligrafie. Op de tweede dvd staan vele schoolprestaties en voorstellingen waarin met behulp van de behandelde technieken decors en kostuums werden gemaakt. Het werkboek bevat 12 hoofdstukken met opdrachten en kopieerbladen.

730 FRA

Dans in zicht : onderzoek naar het voorkomen van het vak dans in het (speciaal) basisonderwijs in Nederland : meting 2009 / M. Reijntjes. - Amsterdam : Stichting Educatieve Dans, 2009. - 45 p. : fig., graf., tab. - Met lit.opg. en bijl. - In opdr. van St. Educatieve Dans en St. Wilmans Winkel Fonds. In deze rapportage wordt verslag gedaan van een meting in 2009 over activiteiten in het schooljaar 2007/2008. Het onderzoek richt zich voornamelijk op directeuren, interne cultuurcoördinatoren (icc'ers) en vakdocenten dans in het (speciaal) basisonderwijs. Aan de hand van een vragenlijst geven deelnemers aan dit onderzoek de werkelijke situatie met betrekking tot dans binnen de eigen school weer. De vragen hebben betrekking op lessen binnen het schoolrooster. De buitenschoolse of naschoolse danslessen vallen buiten het kader van dit onderzoek.

795 REI

Woordkok / T. Honig. - Mechelen : Bakermat, 2009. - 101 p.+ 3 recepten voor gedichten : ill. - ISBN 978-90-5461-477-7

De publicatie laat kinderen van 10 tot 14 jaar op speelse wijze kennismaken met de kracht van poëzie. Het boek Woordkok is onderdeel van een breed project onder dezelfde naam, waartoe ook een website, een toneelstuk en een cd behoren.

<http://www.woordkok.nl>

820 HON

Animatietechnieken : inspirerende handleiding voor het maken van animatiefilms / M. Murphy. - Kerkdriel : Librero, 2009. - 128 p. - Met lit.opg, reg. en woordenlijst. - Oorspr. titel: Beginner's guide to animation.. - ISBN 978-90-5764-421-4

In deze publicatie wordt de techniek om een animatie te maken helder uitgelegd. Een groot aantal technieken passeert de revue, variërend van klei-animatie tot het manipuleren van pixels bij

computeranimatie. Alle basisbeginselen worden behandeld, zoals een overzicht van de basisbenodigdheden om thuis 2D- en stop-motion-films te maken, het opzetten van een eenvoudige animatieopstelling, en het monteren van animatiefilms en het toevoegen van geluid en aftiteling.
791 MUR

Combinatiefuncties.nl : praktijkvoorbeelden uit onderwijs, sport en cultuur / A. Verweij (eindredacteur); OCW, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ... [et al.]. - Oosterbeek : VSG Media & Events, 2009. - 78 p. : ill. - Gezamenlijke uitgave van de landelijke partners NOC*NSF, projectgroep Combifuncties Onderwijs, de Cultuurformatie, Vereniging Sport en Gemeenten, de VNG en de ministeries van VWS en OCW. - ISSN 1879-6176

De publicatie schetst een divers beeld van praktische voorbeelden van hoe binnen de G-30 gemeenten de combinatiefuncties worden gerealiseerd. Vanuit verschillende perspectieven (sport, cultuur, onderwijs en gemeenten) wordt beschreven op welke manier en waar combinatiefunctionarissen aan het werk zijn. Zowel de ambtenaar, de wethouder, lokale organisaties als de combinatiefunctionaris zelf komen aan het woord.

331 COM

Bovenstaande publicaties zijn afkomstig uit de bibliotheek van Cultuurnetwerk Nederland. De bibliotheek is voor iedereen vrij toegankelijk.

Cultuurnetwerk Nederland
Ganzenmarkt 6
Postbus 61
3500 AB Utrecht
T 030-236 12 00
F 030-236 12 90
I www.cultuurnetwerk.nl
E info@cultuurnetwerk.nl